

VI. MŰHELY

(Rovatvezető: PARÁDI József)

ARTNER Ramona

A csendőr(ség) szó eredete és tartalma

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-2514-7901>

DOI: 10.31628/RTHXXIII.2014.43-44-45-46N.192-199p

A reformkori magyar polgári fejlődés nem csupán a magyar társadalom és gazdaság változásait idézte elő, hanem — a nyelvújítás részeként — a magyar nyelv szókincse is gyarapodott, a változások nyomán keletkezett új fogalmak jelölése számára új szavak keletkeztek. Ezek a szavak azonban döntően nem az idegen nyelvek kifejezéseinek adaptálása útján keletkeztek, hanem a magyar szókészlet alakításával hoztak létre olyan új magyar szavakat, amelyek az új fogalmak lényegét tükrözték. Ez alól a jelenség alól a fegyveres szervezetek területe sem jelentett kivételt. Ekkor keletkezett a magyar rendvédelmet és honvédelmet uraló három legfőbb nemzeti szervezet a csendőrség, a honvédség és a rendőrség elnevezése is.¹

A **csendőr** szó a magyar nyelvben a XIX. század előtt nem létezett. A *csendőr* szavunk — a korabeli nyelvészek álláspontja szerint — a XIX. század elején a *csendes* szóból keletkezett szótag elvonással és a szógyökhöz az „őr” tag hozzáillesztésével. A *csend(es)* szavunk ilyen jellegű átformálása nem egyedi jelenség volt, hiszen már a csendőr szó megelőzően létrejött a *csendbiztos* szavunk is. A csendbiztos kifejezés már szerepelt az 1836. és az 1846. évek szótáraiban is.² Minden bizonnyal a csendbiztoshoz hasonló módon keletkeztek a *csendkatona*, vagy a *csendlegény* ma már a feledés homályába merült szavaink is.

Magát a csendőr szót először 1834-ben használták a „Gens d’arme” fordítása gyanánt.³ E jelentéssel azonban kezdetben nem vált elfogadottá a szó. Mintegy fél évszázadon át a csendőr szót más értelemben használták. SZONTAGH Gusztáv 1834-ben publikált „*Mathematikai műszótár*” című művében például a „patrouille” (járőr) fordításaként szerepelt. Más szótárakban pedig a „Polizeydiener” kifejezés fordításaként tűnt fel a csendőr szó.⁴

1848-ban már mint a csendbiztos kifejezés kiváltójaként bukkant fel a csendőr szó.⁵

A csendőr szónak a rendvédelmi testületre, illetve annak tagjára való értelmezése a kiegyezést követően vált általánossá a magyar nyelvben. Ezt megelőzően, különösen az 1848 előtti időkben — például a lombardiai csendőrség személyi állományának a tagjait — általában „örkatona”, „lovagőr” vagy „lovas őr” elnevezéssel fordították magyarrá.⁶

A neoabszolutizmus időszakában is használták már ugyan a csendőr szót is a csendőrségre és a csendőrség tagjaira egyaránt, azonban ekkor még a németből „magyarított” zsendár kifejezés használata volt általános.⁷

A csendőr szó hivatalos formában először 1873. II. 8-án bukkant fel. A magyar országgyűlés képviselőháza pénzügyi bizottságának ülés-

séről készített jegyzőkönyvben már szerepel a szó a testület megnevezéseként. Az államköltségvetésről szóló 1873/XX.tc. az első magyar törvény, amelyben a csendőr szó már szerepel.⁸

Nyilvánvaló tehát, hogy a külföldi csendőr szervezetek megjelenésével a csendőrség kifejezés viszonylag gyorsan megjelent a magyar nyelv szavai között, mégis mintegy fél évszázad múlva vált általánossá. E néhány évtizedes kiesésnek valószínűleg két oka lehetett.

Egyrészt ki kellett kristályosodnia a magyar nemzet tudatában, hogy mi az a csendőrség, ki a csendőr. A neoabszolutizmus kori csendőrség működésének időszakában ez minden bizonnyal megtörtént.

Az oktrojált olmützi-alkotmány ugyanis a HABSBURG-birodalom központi államhatalmának a feladatává tette a belső rend fenntartását. Erre hivatkozva építette ki *Ferenc József* a centralizált és központi vezetés alatt álló csendőrség és rendőrség pilléreire nyugvó neoabszolutista rendvédelmi rendszert.

E modell virágzása idején keletkezett — a birodalmi belügyminisztérium kompetenciájából kiemelve — a Legfelsőbb Rendőrhatalóság intézménye. E hatalóság rendvédelmi szakminisztériumként működött 1859-ig, mint a birodalmi csendőrség és rendőrség közös főparancsnoksága. A birodalmi csendőrség azonban — a birodalmi rendőrséghez hasonlóan — túlélte a Legfelsőbb Rendőrhatalóság intézményét és a kiegyezésig a birodalom teljes területén működött. A XX. század német és magyar diktatúráinak rendvédelmi szerkezetét áttekintve nem meglepő módon számos hasonlóságot fedezhetünk fel a HABSBURGok neoabszolutizmus kori rendvédelmi modelljével.¹⁰

A HABSBURG neoabszolutizmus csendőrségét azonban inkább zsandár szóval illették. A csendőr szó kiegyezés utáni elterjedése nyilvánvalóan annak volt tulajdonítható elsősorban, hogy a kiegyezés utáni magyarországi csendőr szervezeteket meg kívánták különböztetni a neoabszolutizmus kori csendőrségtől. A kiegyezés előtti HABSBURG birodalmi csendőrség ugyanis nem csupán közbiztonsági őrtestületként funkcionált, hanem a HABSBURG politikai elnyomás eszközeként is működött. A HABSBURG birodalmi csendőrség jeleskedett a magyar hazafiak üldözésében. Ezzel szemben a kiegyezés utáni magyarországi csendőr szervezetek — kezdetben az Erdélyi Csendőrség, majd 1881-től a Magyar Királyi Csendőrség a magyar nemzet ellen nem lépett fel, hiszen 1876-tól közvetlenül a magyar kormány felügyelete alatt állt. A HABSBURG birodalmi csendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség közötti lényegi különbséget volt hivatott minden bizonnyal kifejezni a zsandár szó helyett a csendőr szó használata, hiszen a Magyar Királyi Csendőrség már nemzeti szervezet volt, amely a magyar rendvédelem legszilárdabb pillérét alkotta.¹¹

A csendőr szó azonban sohasem szorítkozott csupán a magyarországi csendőrség megnevezésére. Már a szó létrejöttékor is — amikor még nem is volt a Kárpát-medence területén csendőr szervezet — a kifejezést általában a csendőrségekre mint rendvédelmi szervezettípusra, ekkor még a külföldi csendőrségekre használták.¹²

A csendőrs kifejezés a magyar nyelvben egy rendvédelmi testületi-pust jelöl. A magyar csendőrséget pedig szakmai művekben általában a nevével, azaz Magyar Királyi Csendőrségként jelölik, illetve annak rövidítését, általában „m.kir.cső.” használják. Természetesen megfelelő szövegkörnyezetben — ha egyértelműen kiderül, hogy egy konkrét csendőr szervezetről van szó és nem a csendőrségről mint rendvédelmi testülettípusról — a csendőrség szó használata is elfogadott.

A csendőr szó tehát olyan rendvédelmi szervezettípust jelöl, amely:

- közvetve vagy közvetlenül a Francia Nemzeti Csendőrségből, illetve elődszervezeteiből eredeztethető;

- az országok központi politikai hatalmát gyakorló szervezeteinek a közvetlen felügyelete és irányítása alatt áll;

- a polgári típusú államban — a nemzeti törvényi szabályozás keretei között — valósítja meg rendvédelmi feladatait;

- szervezete centrális felépítésű;

- személyi állománya katonai függelmi viszonyok között teljesíti szolgálatát, katonai rangrendszerrel visel;

- működési területe elsősorban nem a városokra, hanem a vidékre terjed ki, bár kivételesen a városokban is teljesíthet szolgálatot egyedi jelleggel, esetleg egyedi szervezési csendőri erővel;

- általában kettős alárendeltségben tevékenykedik, a honvédelmi és a belügyi (a belső rend védelméért felelős) tárcák irányításával és felügyeletével;

- többnyire a haderőn belüli katonai rendőri teendőkre ellátására is hivatott;

- a testület a XIX. századi elterjedésének az időszakában még homogen jelleggel működött, a XX. században azonban a testületfejlesztések során kialakultak a különböző szolgálati ágak, ebből fakadóan például a csendőrséggel rendelkező államokban a katasztrófaelhárítás –változatos teendőit általában a csendőrség látja el;

- a polgári közigazgatás szervezetéhez csupán részlegesen igazodik;

- az adott ország társ rendvédelmi testületeihez viszonyítva általában példamutató erkölcsiséggel rendelkezik, magas színvonalú szolgálati tevékenységet fejt ki és többnyire a bűnfelderítési mutatói is kiválóak;

- szigorú belső szabályozások szerint tevékenykedik, a lakossággal jó kapcsolatot fenntartva működik.

A Magyar Királyi Csendőrség is megfelelt ezen jellemzőknek.¹³

Nem érdemes teret nyitni a csendőr fogalom félremagyarázó számarára. Példaképpen azonban — a téves nézetek érzékeltetése miatt — egy ilyen felfogás megemlítése célszerű. Nevezetesen előfordult már, hogy a csendőrséget mint csapaterős karhatalmi tevékenységre szorított rendvédelmi szervezetet igyekeztek láttatni. Ez természetesen minden reális alapot nélkülöző, kancsalul festett egékbe révedő téveszme, amely az ismeretek hiányából fakadóan keletkezhetett.

A csendőr szó a csendőrség fogalmából fakadóan egyértelmű. Olyan személyt jelent, aki a csendőrség rendvédelmi típusszervezet valamely konkrét nemzeti megjelenési formájának azaz a nemzeti csendőr testületek egyikének a tagja.

Jegyzetek:

¹ BARCSAY-AMANT

² SZILY

³ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* : 26.p.

⁴ BARCSAY-AMANT : op.cit.

⁵ A csendőr szó ilyen jellegű előfordulását tartalmazó irat — azaz Máramaros vármegye 1848. évi honvédelmi jegyzőkönyve érintett oldalának — fényképmásolatát a *Csendőrségi Lapok*, XXV.évf. (1935) 18.száma az 567. oldalon közölte is.

Loc.cit.

⁶ Loc.cit.

⁷ REKTOR : 14.p.

⁸ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. : 27.p.

⁹ Az olmützi összbirodalmi alkotmány 1849. III. 4-én keletkezett, melynek 36. §-ában szerepel, hogy „A birodalom belső biztonságának az őrzése birodalmi ügy”. Reichsgesetzblatt, Nr. 150/1849.

Az uralkodó a csendőrség felállításáról külön leiratban intézkedett 1849. VI. 8-án. Reichsgesetzblatt, Nr. 272/1849.

Az 1849. VII. 10-én kelt újabb leiratában pedig az uralkodó a birodalmi rendőrségek szervezeteinek alapelveit szabályozta, melyet az 1851. II. 14-ei keltezésű leiratában kiegészített a hatáskörökről szóló részzel.

Niederösterreichisches Landesgesetzblatt 30/1851, Beilage I-II.

¹⁰ - A neoabszolutizmus csendőr szervezetének az élére, a testület főfelügyelői tisztségébe az uralkodó azt a báró Johann Franz KEMPEN von Fichtenstamm altábornagyot nevezte ki, aki a világosi fegyverletétel után Magyarországot pacifikáló császári haderő főparancsnokának azaz HAYNAU tábornagynak a jobbkézeként működött a budai kerületi parancsnokság élén.

Az uralkodó — a birodalmi csendőrség ügyében 1849. VI. 8-án kelt leiratában foglaltakat kiegészítette — az 1850. I. 18-án kelt ideiglenes csendőr törvényben foglaltakkal, melyben szabályozta a testület működését. Ennek részeként meghatározta, hogy a testület ugyan személyi ügyek tekintetében a hadügyminiszter, a biztonsági szolgálatellátást illetően pedig a belügyminiszter illetékességébe tartozik, azonban a testület főfelügyelője közvetlenül az uralkodó közvetlen irányítása alatt áll.

Az uralkodó 1852. IV. 25-ei nyílt parancsával — saját közvetlen alárendeltségében létrehozta a Legfelsőbb Rendőrhatóságot. Reichsgesetzblatt, Nr. 166/1852.

- A Legfelsőbb Rendőrhatóságot — a birodalmi csendőrség és rendőrség meghagyásával — az uralkodó 1859. XI. 14-én kelt legfelsőbb elhatározásával megszüntette.

ZACHAR

¹¹ PARÁDI: A polgári magyar állam első, központosított, közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség.

¹² BARCSAY-AMANT : op.cit.

¹³ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. ; PARÁDI: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. ; PARÁDI: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. ; PARÁDI: A csendőrség magyarországi története. ; PARÁDI: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határorizeti szolgálata. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. ; PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. ; PARÁDI: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltások és a csendőrség. ; PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. ; SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* ; SZAKÁLY: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a magyar királyi csendőrség felső vezetőiről.*

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK

PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtesület 1881-1945.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtesület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU- ISSN 2062-8447.

REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland Ohio USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0-934214-01-8.

SZAKÁLY: *A magyar táborig csendőrség története 1938-1945.* — SZAKÁLY: *A magyar táborig csendőrség története 1938-1945.* Budapest, 2000², Ister. 173 p. HU-ISBN 963 92 4324 8.

SZAKÁLY: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a magyar királyi csendőrség felső vezetőiről.* — SZAKÁLY: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a magyar királyi csendőrség felső vezetőiről.* Budapest, 2013, Magyar Napló. 301 p. HU-ISBN 978 963 99 6127 2.

TANULMÁNYOK

PARÁDI: *A polgári magyar állam első, központosított, közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség.* — PARÁDI József: *A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. Belügyi Szemle, XXXVII.évf. (1989) 2.sz. 35-40. p. HU-ISSN 0133-6738.*

PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), VII.évf. (1997) 8.sz. 78-83.p. HU-ISSN 1216-6774.* A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtesület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI: *A határszélig csendőrség állambiztonsági feladatai.* — PARÁDI József: *A határszélig csendőrség állambiztonsági feladatai. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), XI.évf. (2005) 14.sz. 91-94.p. HU-ISSN 1216-6774.* A tanulmány korábbi változata 2002. februárjában, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozatnak „*A csendőrség Magyarországon.*” című II. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. — PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A csendőrség magyarországi története. — PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI.évf. (2009) 19.sz. 63-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. — PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdan volt magyar rendvédelmi testület kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre.” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltások és a csendőrség. — PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltások és a csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 25.sz. 104-113.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk.*” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. — PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 81-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Militarizmus és demilitarizmus a XX-XX. századi magyar állam rendvédelmében.*” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ZACHAR

- ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtesztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

BARCSAY-AMANT

- BARCSAY-AMANT Zoltán: A honvéd, csendőr és rendőr elnevezések eredete. *Csendőrségi Lapok*, XXV.évf. (1935) 18.sz. 566-567.p.

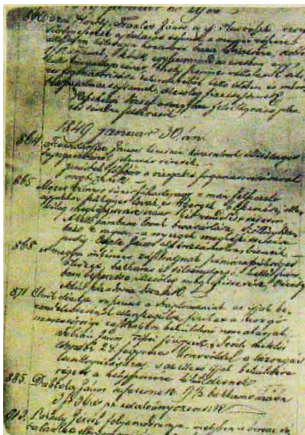
SZÓTÁRAK

SZILY

- SZILY Kálmán: *A magyar nyelvújítás szótára*. Budapest, 1906, s.n.

I.sz. melléklet

Máramaros vármegye 1848-as honvédelmi jegyzőkönyve

Forrás! BARCSAY-AMANT Zoltán: A honvéd, csendőr és rendőr elnevezések eredete. *Csendőrségi Lapok*, XXV.évf. (1935) 18.sz. 566-567.p.